ОНЕУ

НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА МАКРО-, МЕЗО- ТА МІКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНЯХ

НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА МАКРО-, МЕЗО- ТА МІКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНЯХ

Національний економічний університет 1862 Одеський

Збірник матеріалів XXIV Міжнародної науково-практичної конференції Одеського національного економічного університету

23-24 квітня 2026 року

2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ РИНКУ ТА ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ НАН УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ДЕМОГРАФІЇ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ ЯКОСТІ ЖИТТЯ ІМЕНІ
МИХАЙЛА ПТУХИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТ ПЕТРА АНДРЕЯ У ЯСАХ
МІЖНАРОДНИЙ НЕЗАЛЕЖНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ

НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА МАКРО-, МЕЗО- ТА МІКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНЯХ

23-24 квітня 2026 року

Збірник матеріалів XXIV Міжнародної науково-практичної конференції Одеського національного економічного університету

УДК 330.34(043.2)
Н34

DOI: https://doi.org/10.32680/npg.conf.oneu.2026

Матеріали публікуються в авторській редакції з незначною загальною правкою укладачів, відповідальність за зміст та достовірність досліджень несуть автори.

Відповідальні за випуск, укладачі:
Кулікова І. А., Будна В. О.

Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях : зб. матеріалів XXIV Міжнар. наук.-практ. конф. Одеського національного економічного університету, 23-24 квітня 2026 р. Одеса : ОНЕУ, 2026. 432с.

Особливості розвитку економіки України протягом останніх років характеризуються процесом системної інституціональної трансформації. Відбуваються глибокі економічні зміни, активно формуються нові підходи до управління економікою, вдосконалюються ринкові методи господарювання, реалізуються євроінтеграційні процеси та здійснюються адаптація та зміни українського законодавства відповідно до нормативної бази ЄС.

Складність та суперечливість сучасних трансформаційних процесів, нагальність розв'язання цих та інших проблем обумовлює актуальність та прикладне значення їх усебічного вивчення та об'єктивної економіко-правової оцінки. Сучасні виклики для світової економіки, пов'язані з подоланням наслідків пандемії COVID-19, а також руйнівні наслідки для усіх сфер життєдіяльності України в умовах військової агресії з боку Російської Федерації, потребують переосмислення соціально-економічних процесів, які відбуваються, та прийняття адаптивних або, в деяких випадках, радикальних рішень в управлінні країною та захисту її міжнародно визнаних кордонів та національних інтересів.

Конференція покликана консолідувати науковців та фахівців навколо вирішення економічних проблем, які постають перед нашою країною у цих складних умовах.

Матеріали конференції орієнтовані на науковців, аспірантів та студентів економічних спеціальностей закладів вищої освіти, а також фахівців економічних підрозділів підприємств та організацій.

УДК 330.34(043.2)

© Одеський національний економічний університет, 2026

механізмів фінансового контролю через кваліфікаційні вимоги до учасників.Крім того, участь у публічних закупівлях позитивно впливає на фінансовий стан підприємств, підвищуючи їхню конкурентоспроможність та стійкість. Таким чином, система закупівель у ЄС виконує не лише контрольну, а й регуляторну функцію розвитку ринку.

Впроваджуючи у національну практику сучасну європейську модель державного фінансового контролю,потребує удосконалення превентивна складова контролю та інструменти ризик-орієнтованого аналізу. Такий підхід обмежує можливості запобігання порушенням на ранніх етапах закупівельного процесу та знижує ефективність використання бюджетних коштів.

Отже, державний фінансовий контроль відіграє ключову роль у забезпеченні ефективного використання бюджетних коштів. Сучасний стан в Україні характеризується наявністю системних проблем, серед яких важливе місце займають корупційні ризики, значний обсяг порушень та недостатня превентивність контролю. В умовах воєнного стану значення ефективного фінансового контролю суттєво зростає, оскільки він безпосередньо впливає на стабільність державних фінансів та забезпечення критичних потреб держави.Досвід країн ЄС свідчить про комплексний підхід до організації державного фінансового контролю, який поєднує процедурні, фінансові та аналітичні інструменти. Для України перспективним є поступове впровадження елементів ризик-орієнтованого та превентивного контролю, зокрема через посилення аналітичних можливостей уповноважених органів, розвиток системи моніторингу ризикових закупівель та використання цифрових інструментів оцінки закупівельних процедур. Такий підхід дозволить підвищити ефективність використання бюджетних коштів і зменшити корупційні ризики у сфері публічних закупівель.

Література

1. *Звіт, що містить аналіз функціонування системи публічних закупівель та узагальнену інформацію про результати здійснення контролю у сфері закупівель за 2024 рік*. Міністерство Економіки України (Мінекономіки). 14 с. URL: https://me.gov.ua/view/632a35ed-58d0-42a1-9408-d21096fe64ed.
2. Фрітон П., Адер Р., Юкінс К. *Оновлення регулювання іноземних субсидій у ЄС*: ризики та відповідальність іноземних компаній на ринках публічних закупівель ЄС. 2023. URL: https://ssrn.com/abstract=4657614.
3. Баум К. Ф., Кордестані А., Шефер Д. *Підприємства у (зелених) публічних закупівлях: вплив показників фінансової стійкості на отримання контрактів та його наслідки для фінансового стану* : DIW Berlin Discussion Paper № 1984. 2021.DOI: http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3984984.

УДК: 336.225.673:339.37

Артюх Оксана Валентинівна
д.е.н., професор кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту,
Одеський національний економічний університет (Україна)
Кушнір Світлана Олександрівна
студентка центру заочної форми навчання,
Одеський національний економічний університет (Україна)

ФАКТИЧНІ ПЕРЕВІРКИ У СФЕРІ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ

JEL classification: *H260; K340; L810*

Дана тема є досить актуальною в наш час. По-перше, в умовах воєнного стану фактичні перевірки стали ключовим інструментом боротьби з тіньовим обігом готівки та порушеннями у сфері розрахункових операцій, що безпосередньо впливає на наповнення державного бюджету. По-друге, роздрібна торгівля залишається зоною підвищеного ризику через часті зловживання з підакцизними товарами та неофіційним працевлаштуванням, що вимагає вдосконалення процедур контролю для захисту конкуренції. По-третє, недосконаліть законодавства та суб'єктивізм податківців під час візитів до магазинів часто призводять до тривалих судових спорів, що робить питання захисту прав бізнесу та чіткої регламентації перевірок критично важливим.

Останнім часом сфера фактичного податкового контролю в Україні перебуває під пильною увагою бізнесу та юристів. Це зумовлено скасуванням мараторію та поверненням повноцінного податкового контролю для більшості категорій підприємців[2]. Особливу увагу контролюючі органи приділяють наявності касових апаратів та видачі фіскальних чеків і за їх порушення накладаються великі штрафи. Юристи наголошують на поширених процесуальних порушеннях з боку податківців, особливо на

практиці виходу на перевірку з неправомірними наказами, у яких не чітко визначені підстави, що передбачені статтею 80 Податкового кодексу України [1].

Під час візиту перевіряючих фахівці рекомендують дотримуватися чіткого алгоритму дій: ретельно перевіряти документ на наявність конкретних законодавчих підстав і дату початку та тривалості перевірки. Обов'язково вимагати пред'явлення службового посвідчення та направлення на перевірку у всіх інспекторів. Якщо виявлені будь-які відхилення від встановленої процедури, задокументуйте їх належним чином[3] тому, що це стане вагомою підставою у подальшому оскарженні результатів перевірки в судовому порядку.

Станом на 2026 рік практика проведення фактичних перевірок супроводжується багатьма проблемами, серед них ключовими є відсутність чітких підстав у наказах, коли інспектори податкової служби не вказують конкретну інформацію про порушення. Часто перевірки розпочинаються з ігнорування процедури допуску, або через початок дій без пред'явлення документів власнику чи уповноваженій особі, а також вдаючись до маніпуляцій що спрямовані на отримання підписів від некомпетентного персоналу через психічний тиск.

Увагу варто звернути на процесуальні порушення такі як «вічні» перевірки, що характеризуються незаконним затягуванням термінів понад встановленні 10 діб[1]. Не скидаємо з поля уваги і використання «фантомних» скарг, коли інспектори посилаються на неіснуючі звернення споживачів для обгрунтування свого візиту. Маніпуляції під час «контрольних закупівель», що призводять до викривленого відображення операцій з касами та чеками. Крім того, податківці дуже часто виходять за межі предмету перевірки і вимагають бухгалтерські книги та первинну документацію за минулі роки і вони не стосуються роздрібної торгівлі, або намагаються перевіряти умови зберігання товарів, що не є їх компетенцією. Завершує перелік типових порушень практика незаконних письмових опитувань працівників про виплати заробітних плат «у конвертах» і без дотримань норм кримінального, процесуального, або трудового законодавства.

Вважаю за необхідне акцентувати увагу і на технологічні пастки цифровізації – ПРРО та банківський еквайринг, бо сучасний етап податкового контролю характеризується масовим переходом роздрібної торгівлі на програмні реєстратори розрахункових операцій які крім зручності створюють нові ризики для бізнесу. На практиці відомо, що податківці часто трактують технічні збої у взаємодії між мобільними додатками ПРРО та серверами ДПС (через тривалі періоди відсутності електропостачання) як свідоме ухилення від видачі фіскального чека. У таких ситуаціях підприємець стає заручником стабільності роботи державних електронних сервісів і, не зважаючи на це, несе повну відповідальність за їх неналежну роботу. Для зменшення цих ризиків важливо забезпечити чітку процедуру фіксації роботи ПРРО в офлайн – режимі та нормативно закріпити неможливість притягнення до відповідальності за збої, що сталися на боці контролюючого органу[2;3].

Для підвищення ефективності податкового контролю необхідно: 1) розробити сучасні методики оцінки ризиків, засновані на аналізі великих масивів даних; 2) вдосконалити нормативно-правову базу, забезпечуючи її чіткість і однозначність; 3) підвищити рівень професійної підготовки працівників органів контролю; забезпечити прозорість контрольних процедур для зменшення корупційних ризиків; 4) у випадку технічних помилок встановити, що будь – які збої в роботі державних ІТ-систем повинні трактуватися виключно на користь підприємця.

Література

1. *Податковий кодекс України* : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами та доповненнями станом на 2025 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.

2. Фоміна Т. В., Пугаченко О. Б., Коломоєць О. Д. Податкові перевірки як спосіб здійснення податкового контролю. Центральноукраїнський науковий вісник. *Економічні науки*. 2023. Вип. 9(42). С. 153–163. DOI: https://doi.org/10.32515/2663-1636.2023.9(42).153-163

3. Добрянська Н. В. Зміст та сутність категорії «контроль» за дотриманням податкового законодавства. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки.* 2021. Т. 32 (71), № 2. С. 114–119. DOI: https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2025.4/17